

عنوان

قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۲۹/۰۷/۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی

برای دسترسی به کلیه قوانین و مقررات، آموزش ها و مقالات تخصصی قانون کار

در سایت اینترنتی کارتتابان

اینجا کلیک کنید

تبصره ۱ - با توجه با اصل ۱۵۱ قانون اساسی واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی موظف است در اسرع وقت امکانات آموزش نظامی اتباع انانث دولت جمهوری اسلامی ایران را با رعایت کلیه موازین شرعی فراهم نماید. این آموزش برای انانث الزامی نیست.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) -وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری نیروهای مسلح آموزش‌هایی را که زمینه ساز آمادگی دفاعی است طبق موازین اسلامی در برنامه‌های آموزشی مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان پیش بینی نماید. این آموزش برای دختران تنها در زمینه‌های دفاع غیر نظامی خواهد بود

ماده ۱ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) -در این قانون عبارت اختصاری به شرح زیر جایگزین عناوین کامل آنها میگردد:
1- فرماندهی کل به جای مقام معظم فرماندهی کل قوا ۲ - ستاد کل به جای ستاد کل نیروهای مسلح ۳ - نیروهای مسلح به جای ستاد کل نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان‌های وابسته، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه ۴ - ارتش به جای ارتش جمهوری اسلامی ایران ۵ - سپاه به جای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۶ - وزارت دفاع به جای وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

7- وزارت علوم به جای وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

8- وزارت بهداشت به جای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

9- سازمان به جای سازمان وظیفه عمومی

10- کارکنان وظیفه به جای افسران وظیفه، درجه داران وظیفه و سربازان عادی وظیفه

ماده ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - هر فرد ذکور ایرانی از اول فروردین ماه سالی که طی آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می‌شود مشمول مقررات خدمت وظیفه عمومی خواهد شد.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمول کسی است که در شمول قانون خدمت وظیفه عمومی قرار گیرد.

ماده ۳ - سن مشمولان و افراد تحت تکفل از لحاظ خدمت وظیفه و یا معافیت از آن تابع مندرجات اولیه اولین شناسنامه بوده و هرگونه تغییری که بعداً به عمل آمده باشد از لحاظ وظیفه عمومی معتبر نخواهد بود.

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - تغییر سن بر مبناء ماده واحده قانون حفظ اعتبار اسناد سجلی و جلوگیری از تزلزل آنها مصوب ۲/۱۱/۱۳۶۷، فقط درباره خود مشمولین معتبر است.

ماده ۴ - خدمت وظیفه عمومی ۳۰ سال است و مراحل آن برای کلیه مشمولان به شرح زیر است:

الف (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مدت خدمت دوره ضرورت (۲۴) ماه است و در صورتی که مشمولان مازاد و یا کمتر از تعداد موردنیاز باشد ستاد کل با کسب اجازه از فرماندهی کل آن را به کمتر یا بیشتر از مدت دوره ضرورت تغییر می‌دهد.

ب - دوره احتیاط ۸ سال.

ج - دوره ذخیره اول ۱۰ سال.

د - دوره ذخیره دوم ۱۰ سال.

تبصره ۱ - تاریخ شروع و پایان خدمت در مراحل احتیاط و ذخیره از تاریخ پایان خدمت دوره ضرورت محاسبه می‌گردد و در هر حال تاریخ خاتمه آن از سن ۵۰ سالگی تجاوز نخواهد کرد.

تبصره ۲ - در مواقع ضرورت و بسیج همگانی ممکن است افراد مشمول این قانون تا سن شصت سالگی نیز احضار شوند.

تبصره ۳ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مفاد بند الف این ماده نسبت به مشمولانی مجری است که از اول فروردین ماه سال ۱۳۶۳ به خدمت اعزام شوند.

ماده ۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - کلیه مشمولان قادر به خدمت و بلامانع به خدمت دوره ضرورت اعزام می‌شوند و پس از فراگرفتن آموزش‌های نظامی لازم بقیه خدمت‌دوره ضرورت را در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران انجام خواهند داد. تعیین ترتیب تقدم برای استفاده از مشمولان مزبور در هر یک از سازمان‌های نظامی و انتظامی و نحوه سهمیه‌بندی آنها توسط ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می‌رسد.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - نحوه تأمین سهمیه هر یک از نیروهای مسلح از مشمولین هر دوره، به وسیله کمیسیونی انجام می‌شود که از نمایندگان نیروهای مزبور به ریاست رئیس سازمان تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می‌تواند مشمولین مورد نیاز خود را در هر دوره طبق ضوابط خاص پذیرش سپاه از بین دارندگان دفترچه آماده بخدمت در حد سهمیه تعیین شده انتخاب و قبل از تاریخ اعزام آنان لیست اسامی آنها را به اداره وظیفه عمومی اعلام نماید. این مشمولین برای انجام خدمت وظیفه عمومی در اختیار سپاه قرار می‌گیرند.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - نیروهای نظامی و انتظامی موظفند طبق اصل ۱۴۷ قانون اساسی پرسنل کادر ثابت و وظیفه خود را بنا به درخواست دولت برای امور تولیدی، عمرانی، تحقیقاتی، آموزشی، بهداشتی و درمانی با رعایت کامل موازین اسلامی در حدی که به آمادگی رزمی آنها آسیبی وارد نیاید در اختیار دولت قرار دهند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولین وظیفه از تاریخ اعزام از سوی واحدهای وظیفه عمومی ناجا به عنوان کارکنان وظیفه یگان تعیین شده، محسوب می‌شوند.

ماده ۶ - قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۲۴/۹/۵۸ شورای انقلاب و الحاقیه‌ها و اصلاحیه‌های بعدی آن ابقاء و مشمولین مذکور در آن قانون پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی بعد از تأمین نیازمندی‌های نیروهای مسلح ادامه خدمت را تا ۵ سال در وزارت بهداری انجام می‌دهند.

ماده ۷ - قانون معافیت فارغ التحصیلان مراکز تربیت معلم از خدمت وظیفه عمومی مصوب ۲۷/۲/۵۸ شورای انقلاب ابقاء و مشمولین مذکور در آن قانون پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی بقیه خدمت مقرر در آن قانون را در آموزش و پرورش انجام خواهند داد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - وزارت آموزش و پرورش موظف است فارغ التحصیلان تربیت معلم در مراکز آموزشی، از طریق سازمان آنان را به مراکز آموزشی نظامی برای طی دوره آموزش رزم مقدماتی اعزام نماید.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - دولت موظف است همه ساله اعتبارات لازم را برای آموزش‌های فوق در اختیار سپاه قرار دهد.

ماده ۸ (اصلاحی ۱۳۷۶/۰۴/۰۳) - از تاریخ تصویب این قانون به سازمان هواپیمائی کشوری و دانشکده تکنولوژی هواپیمائی کشوری اجازه داده می‌شود از بین فارغ التحصیلان مشمول این دانشکده و مرکز آموزش فنون هوایی و همچنین فارغ التحصیلان مشمول رشته‌های هوا فضا، الکترونیک و مهندسی هواپیما که در سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برابر ضوابط وزارت فرهنگ و آموزش عالی مشغول تحصیل می‌باشند داوطلبان واجد شرایط را استخدام نمایند. مشمولان مذکور پس از گذراندن آموزش نظامی مربوطه و ایفای تعهد ده سال خدمت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

ماده ۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - دانشجویان دوره چهارساله آموزشی شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران به شرط سپردن تعهد و انجام ۱۰ سال خدمت در این شرکت پس از طی دوره آموزش مقدماتی و تخصصی در نیروی دریایی و بر روی عرشه ناوهای نیروی دریایی از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

ماده ۱۰ - انجام امور زیر در مورد مشمولین وظیفه عمومی مستلزم ارائه مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنان از اداره وظیفه عمومی می‌باشد و فتوکپی مدرک ارائه شده از جمله منضمات ضروری پرونده متشکله می‌باشد:

الف - شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.

ب (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - دریافت هر گونه وام و کمک‌های کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق بانک‌ها و وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.

ج - کاندیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شورا و انجمن‌های قانونی.

د - تحویل اصل گواهینامه یا پایان نامه دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر از وزارتخانه مربوطه.

ه - صدور پروانه کسب و اجازه اشتغال و عضویت در شرکت های تعاونی.

و (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - ثبت هر گونه نقل و انتقال غیر قهری اموال به طور مستقیم و غیر مستقیم در دفاتر اسناد رسمی.

ز - دریافت مستمری از سازمان های دولتی و وابسته و نهادهای قانونی.

ح - استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شرکت های دولتی.

تبصره ۱ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - در مواردی که ضرورت یا حرج ایجاب کند که معاملات مشمول ثبت گردد، مانند اموال مشترک که عدم ثبت اموال مشمول موجب زیان مالی بر شرکاء دیگر گردد، ثبت اموال مشمول بلامانع است. تشخیص موضوع به عهده محاکم صالحه است. **تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)** - سایر اموری که در دیگر قوانین منوط به روشن شدن وضعیت خدمتی مشمول می باشد، به قوت خود باقی است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - ارزش و اعتبار مدارک دال بر رسیدگی به وضعیت مشمول از لحاظ انجام قسمتی یا تمام امور موضوع این ماده مطابق آیین نامه اجرایی مندرج در ماده (۵۱) تعیین می شود.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - متخلفین از مقررات این ماده به محاکم قضائی معرفی می شوند، مجازات اینگونه افراد برای بار اول پرداخت هزینه سالانه یک سرباز طبق قانون بودجه سالانه و نرخ اعلامی دولت است و بار دوم علاوه بر جریمه فوق، سه ماه انفصال از خدمت و برای بار سوم و بالاتر انفصال از خدمات دولتی است.

ماده ۱۱ - در زمان جنگ و بسیج همگانی در صورت لزوم کسانی که به علتی در زمان صلح از معافیت خدمت دوره ضرورت استفاده نموده اند، نیز به خدمت احضار و از حقوق و مزایای مشمولین دوره احتیاط هم طبقه خود استفاده خواهند نمود.

ماده ۱۲ - کارگران و مستخدمین مؤسسات دولتی و نهادهای قانونی و سازمان های وابسته به دولت که خدمت دوره وظیفه عمومی را انجام می دهند پس از پایان خدمت مجدداً به کار اولیه خود اشتغال خواهند یافت و کارفرما یا مسئولین مربوطه مکلفند آنان را به کار اولیه خود بگمارند.

تبصره ۱ (منسوخه ۱۴۰۳/۰۶/۲۷) - در مورد مؤسسات خصوصی کارفرما یا مسئولین مربوطه در صورتی مکلفند آنان را به کار اولیه خود بگمارند که در قرارداد استخدام این مسئله شرط شده باشد.

تبصره ۲ - آیین نامه اجرایی این ماده توسط وزارتین کشور و کار و امور اجتماعی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - افرادی که اعم از مشمول و غیرمشمول با طی دوره دانشکده ها و آموزشگاه های نظامی و انتظامی برای خدمت در کادر ثابت استخدام شوند مدت تحصیل آنها جزء خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد و اگر مدت تحصیل از دو سال کمتر باشد، از دوره خدمت آنان به نسبت کسری خدمت تا دو سال جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می شود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - آن عده از محصلین مراکز آموزش کادر ثابت نیروهای مسلح که قبل از پایان دوره آموزش مستعفی یا اخراج شوند، فقط از طی دوره آموزش نظامی معاف می شوند، لکن باید خدمت دوره ضرورت را انجام دهند. در صورتی که محصلین به علت بیماری یا عدم صلاحیت که ناشی از اعمال ارادی آنان نباشد برکنار گردند، مدت تحصیل جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می شود.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - افسران و درجه داران نیروهای مسلح، در صورتی که قبل از نیل به درجه به موجب مقررات استخدامی مربوط از خدمت مستعفی یا اخراج شوند، فقط از طی دوره آموزش نظامی معاف می شوند لکن باید خدمت دوره ضرورت را انجام دهند و اگر بعد از پایان دوره آموزش از خدمت مستعفی یا اخراج گردند و خدمت آنان از مدت دوره ضرورت کمتر باشد بقیه دوره ضرورت را انجام می دهند.

ماده ۱۴ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- آن دسته از مشمولین و کارکنان وظیفه ای که به عنوان پایور اعم از نظامی و کارمند به استخدام نیروهای مسلح در می آیند با انجام شش سال خدمت پس از فراغت از تحصیل یا اتمام دوره آموزشی از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می گردند. چنانچه قبل از خاتمه شش سال از خدمت رها گردند، در صورتی که مشمول معافیت های قانونی نباشند، به نسبت هر چهار ماه خدمت یک ماه از خدمت دوره ضرورت آنان کسر می شود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مدت خدمت انجام شده کارکنان وظیفه که در اجرای این ماده به عنوان کارمند رسمی استخدام می شوند به همان میزان از مدت تعهد موضوع این ماده کسر می شود.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- چنانچه کارمندان مذکور پس از اتمام شش سال تعهد خدمتی به هر عنوان از خدمت رها شوند از کارت پایان خدمت دوره ضرورت برخوردار می گردند.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- در مناطق بد آب و هوا، مناطق مرزی و مناطق محروم که با تشخیص ستاد کل تعیین می شود مدت مذکور در این ماده به پنج سال تغییر می یابد.

ماده ۱۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مشمولین و کارکنان وظیفه داوطلبی که با داشتن حداقل گواهینامه پنجم ابتدائی و سپردن پنج سال تعهد خدمت نظامی یا شش سال تعهد خدمت کارمندی، به صورت پیمانی در نیروهای مسلح استخدام می شوند، خدمت آنان به منزله انجام خدمت دوره ضرورت تلقی می شود و پس از پایان تعهد از کارت پایان خدمت برخوردار می گردند. در صورتی که قبل از خاتمه تعهد از خدمت مستعفی یا برکنار گردند، چنانچه مشمول معافیت های قانونی نباشند، خدمت دوره ضرورت به نسبت چهار ماه خدمت یک ماه از خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می شود و بقیه خدمت دوره ضرورت را برابر قانون انجام می دهند، مگر این که علت رهایی، بیماری یا عدم صلاحیت ناشی از اعمال غیر ارادی آنان به تشخیص هیأت بدوی سازمان مربوط باشد که در این صورت مدت تعهد انجام شده به نسبت از مدت خدمت دوره ضرورت کسر می گردد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- طی دوره آموزش نظامی برای کلیه کارمندان اعم از رسمی و پیمانی الزامی است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مدت تعهد پیمانی دارندگان مدرک کارشناسی (لیسانس) و بالاتر یک سال کمتر است.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- میزان سهمیه کارکنان پیمانی هر یک از نیروهای مسلح از سوی ستاد کل تعیین و ابلاغ می گردد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- چنانچه مشمول مستعفی بیش از نیمی از مدت تعهد خود را سپری کرده باشد برای ادامه خدمت دوره ضرورت نیازی به طی دوره آموزش مجدد ندارد و به ازاء هر سال خدمت چهارماه از مدت خدمت ضرورت او کسر می شود.

ماده ۱۶ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- کلیه مشمولانی که وارد خدمت دوره ضرورت می شوند طبق آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح نسبت به انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی و مقام رهبری (فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران) سوگند وفاداری یاد خواهند کرد.

فصل دوم: احضار برای دوره ضرورت

ماده ۱۷ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- در مواقع ضروری ممکن است بنا به مقتضیات یا پیشنهاد شورای عالی دفاع و فرمان فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (مقام رهبری) مشمولین وظیفه عمومی دوره ضرورت بیش از دو سال به خدمت ادامه و یا قبل از خاتمه دو سال از خدمت مرخص شوند که در صورت اول به میزان دو برابر خدمت اضافی از ادوار خدمت آنان در دوره های احتیاط و ذخیره کسر می شود.

ماده ۱۸ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- به وضع مشمولان خدمت وظیفه عمومی یک سال قبل از اعزام به خدمت دوره ضرورت یعنی در سالی که مشمولان در آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می شوند رسیدگی خواهد شد.

ماده ۱۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - کسانی که به سن هجده سال تمام می‌رسند، پس از انتشار آگهی احضار، موظفند ظرف شش ماه خود را به سازمان معرفی نمایند و سازمان مکلف است، حداکثر ظرف شش ماه تکلیف مشمولین وظیفه را تعیین نماید و آنها را به خدمت اعزام یا برابر مقررات از خدمت دوره ضرورت معاف کند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولان مقیم خارج از کشور، باید به نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت خود و در صورت نبود آن، به نزدیکترین نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران مراجعه نمایند.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - آن دسته از مشمولینی که جهت اعزام به خدمت معاذیر دارند و نمی‌توانند در موعد مقرر به خدمت اعزام شوند، اعزام آنان حداکثر تا یک سال بر اساس دستور العملی که به پیشنهاد سازمان و تأیید ستاد کل تهیه می‌شود به تعویق می‌افتد.

ماده ۲۰ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - سازمان ثبت احوال کشور مکلف است صورت اسامی متولدین ذکور شهرستانها و بخشهایی را که در سال بعد باید به وضع مشمولیت آنها رسیدگی شود به تفکیک هر ماهه به سازمان وظیفه عمومی تسلیم کند.

فصل سوم - رسیدگی

ماده ۲۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - حوزه های وظیفه عمومی تهران و مراجعی که در هر یک از مراکز شهرستانها و بخشها مسئول رسیدگی به امور وظیفه عمومی محل می‌باشند زیر نظر نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران انجام وظیفه خواهند نمود.

تبصره ۱ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - رئیس اداره وظیفه عمومی از نظر سازمانی معاون فرمانده ژاندارمری کل در امر وظیفه عمومی بوده و بنا به پیشنهاد فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران و تصویب وزیر کشور تعیین می‌گردد.

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - رئیس سازمان وظیفه عمومی موظف است کلیه دستور العمل ها و بخشنامه ها و اطلاعیه هایی را که به نحوی به نیروهای نظامی و انتظامی و مراجع قضائی مرتبط باشند و امور اجرائی مربوطه را در شورایی که با شرکت نمایندگان وزارت کشور، نیروهای مسلح و یک دادیار به نمایندگی دیوانعالی کشور زیر نظر رئیس اداره وظیفه عمومی تشکیل میشود، هماهنگ نماید.

ماده ۲۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - نمایندگان کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشورهای خارج از مسئول اجرای مقررات قانون وظیفه عمومی نسبت به مشمولان مقیم حوزه های مأموریت خود می‌باشند و موظفند به وضع مشمولیت آنان رسیدگی کرده و نتیجه اقدامات را از طریق وزارت امور خارجه به سازمان اعلام دارند.

ماده ۲۳ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولانی که برای ادامه تحصیل به خارج از کشور مسافرت می‌کنند پس از ترك تحصیل یا فراغ از تحصیل همچنین مشمولانی که پس از احضار به خدمت طبق آیین‌نامه اجرایی این قانون به طور موقت به خارج از کشور مسافرت می‌کنند در پایان مدت تعیین شده باید جهت رسیدگی به وضع مشمولیتشان خود را به سازمانهای وظیفه عمومی داخل کشور معرفی کنند.

ماده ۲۴ - به وضع مشمولانی که ادعای تکفل نمایند در مراکز شهرستانها و بخشها توسط هیأتی مرکب از اشخاص زیر رسیدگی می‌شود:

الف - بخشدار محل یا نماینده او.

ب - رئیس سازمان وظیفه عمومی محل یا نماینده او.

ج - نماینده دادستان شهرستان و در صورت نبودن دادسرا و وجود دادگاه صلح، نماینده دادگاه.

د - نماینده سپاه پاسداران محل.

هـ - یک نفر از نمایندگان شورای اسلامی شهرستان یا شورای اسلامی بخش یا شهر به معرفی شورای مربوطه

ماده ۲۵ - در صورتیکه مشمول یا افرادی از بستگان او که مدعی کفالت مشمول نسبت به خود هستند ادعا نمایند که حقی از آنان تضییع شده است همچنین هر یک از اعضای هیأت رسیدگی و یا فرمانده رده سازمانی بالاتر و یا رئیس اداره وظیفه عمومی می‌توانند با ذکر دلیل موجه به رأی صادره از هیأت رسیدگی اعتراض نمایند و پرونده مشمول در هیأت رسیدگی تجدیدنظر مطرح و رأی هیأت مزبور به استثنای موارد منطبق با ماده ۲۹ این قانون قطعی و غیرقابل اعتراض است. اعتراض به رأی سربازی مانع اعزام مشمول به خدمت و وظیفه نمی‌باشد.

ماده ۲۶ - هیأت رسیدگی تجدیدنظر در سازمان وظیفه عمومی تهران و مراکز هنگها و گردانهای مستقل ژاندارمری با شرکت اشخاص زیر تشکیل می‌شود:

الف - فرماندار یا معاون او.

ب - در سازمان وظیفه عمومی تهران رئیس سازمان یا جانشین او، در هنگها و گردانهای مستقل ژاندارمری فرمانده هنگ یا گردان مستقل یا معاون آنها.

ج - دادستان شهرستان یا یکی از دادیاران.

د - فرمانده سپاه شهرستان یا قائم مقام وی.

ه - یک نفر به انتخاب شورای اسلامی شهرستان مربوطه.

ماده ۲۷ - در مورد مواد ۲۴ و ۲۶ تشکیل جلسات با دو سوم اعضاء و تصویب با اکثریت مطلق آراء اعضاء خواهد بود.

ماده ۲۸ - در صورتیکه حداکثر طرف ۵ سال از تاریخ صدور رأی هیأت تجدیدنظر معلوم شود که نظر هیأت رسیدگی تجدیدنظر منطبق با اصول و قوانین جاری نبوده و اهمیت آن به حدی باشد که در وضع مشمول مؤثر باشد پرونده بوسیله رئیس اداره وظیفه عمومی به یکی از هیأت‌های رسیدگی تجدیدنظر ارجاع خواهد شد و نظر این هیأت قطعی و لازم الاجراء است.

ماده ۲۹ - در صورتی که در حین انجام خدمت دوره ضرورت مشمول یا یکی از کسان تحت تکفل او ادعای کفالت کند فرماندهان و رؤسای مربوطه مکلفند مراتب را به حوزه های وظیفه عمومی یا گروہانهای اعزام کننده مشارالیه اعلام دارند که در اسرع وقت وضع مشمول در هیأت رسیدگی مطرح و تصمیم مقتضی اتخاذ شود.

ماده ۳۰ - به ادعای کفالت مشمولانی رسیدگی می‌شود که غیبت نداشته باشند مگر اینکه در موقع احضار و در طول مدت غیبت و حین رسیدگی حائز شروط معافیت کفالت بوده باشند که در این صورت این قبیل مشمولان از معافیت کفالت استفاده خواهند کرد. (با در نظر گرفتن ماده ۵۵).

تبصره (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - رئیس سازمان یا نماینده او در صورتی که دلایل و مدارک مثبت‌های مبنی بر معافیت از خدمت در پرونده موجود باشد، می‌تواند برای حداکثر یک سال دستور عدم اعزام مشمول را صادر نماید و یا در صورت غیبت موجه وی، دستور رسیدگی صادر کند.

مبحث [فصل] چهارم - معافیت‌ها

بخش اول - معافیت تحصیلی

ماده ۳۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - دانش آموزان مدارس و دانشجویان مراکز آموزش عالی وابسته به وزارت آموزش و پرورش و یا مورد تأیید آن وزارت و دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی دولتی یا غیردولتی داخلی و خارجی مورد تأیید وزارتخانه های علوم و بهداشت و طلاب حوزه های علمیه که در حین تحصیل به سن مشمولیت رسیده و یا می‌رسند، تا زمانی که به تحصیلات خود ادامه می‌دهند، از اعزام به خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند.

تبصره ۱ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - به آن دسته از دانش آموزان فارغ التحصیل داخل یا خارج که برابر ضوابط وزارت آموزش و پرورش دیپلم شناخته شوند و برای تحصیل در مؤسسات آموزش عالی داخل یا خارج کشور ملزم به طی دوره پیش دانشگاهی باشند معافیت تحصیلی تعلق می‌گیرد.

تبصره ۲ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولان فارغ التحصیل دیپلم نظام جدید خرداد یا شهریور ماه هر سال در مهرماه همان سال یا در زمان شروع دومین دوره پیش دانشگاهی پس از اخذ دیپلم و مشمولان فارغ التحصیل دی ماه، در مهرماه سال بعد یا در زمان شروع دومین دوره پیش دانشگاهی پس از اخذ دیپلم، می‌توانند در دوره پیش دانشگاهی مشغول به تحصیل شوند.
فواصل زمانی ایجاد شده تا زمان اتمام دوره پیش دانشگاهی جزو ایام تحصیل محسوب شده و مشمول معافیت تحصیلی می‌شود. حکم این قانون تا تصویب قانون نظام جدید آموزشی معتبر خواهد بود.

تبصره ۳ (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولان فارغ التحصیل دیپلم نظام قدیم و جدید که با داشتن برگ آماده به خدمت یا برگ معافیت موقت از خدمت دوره ضرورت در آزمون پیش دانشگاهی یا یکی از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی داخل کشور قبول می‌شوند تا زمانی که به تحصیل اشتغال دارند می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند. پذیرفته شدگانی که در حال انجام خدمت وظیفه دوره ضرورت می‌باشند در زمان صلح در صورت ثبت نام و اشتغال به تحصیل فوراً ترخیص خواهند شد. استفاده از معافیت تحصیلی و امکان ترخیص در تمامی موارد فوق منوط به عدم غیبت غیرموجه است و این حق فقط یکبار اعطاء خواهد شد.

ماده ۳۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - طلاب علوم دینی که قبل از رسیدن به سن مشمولیت و یا اعزام هم طبقه خود طبق ضوابط شورای مدیریت مرکز مدیریت حوزه های علمیه یا نمایندگان رسمی آن و یا با مجوز رسمی شورای عالی حوزه های علمیه در شهرستانها به تحصیل اشتغال ورزند در مدت تحصیل می‌توانند از مزایای ماده ۳۱ قانون استفاده کنند ارزشیابی میزان تحصیل با شورای مدیریت و یا نماینده آن خواهد بود.

تبصره - مشمولان دیپلمه که دوره سطح و یا حداقل ۶ سال دوره خارج را گذرانده باشند به ترتیب همانند مشمولان لیسانس و دکتر خواهند بود و چنانچه بدون دیپلم دوره های مذکور را گذرانده باشند همانند مشمولان فوق دیپلم و فوق لیسانس می‌باشند و در هر صورت طلابی که بدرجه اجتهاد نایل گردند همانند مشمولین دکتر می‌باشند.

ماده ۳۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - صدور معافیت تحصیلی دانش آموزان، دانشجویان و طلاب علوم دینی، موکول به ارائه گواهی اشتغال به تحصیل آنان از طریق مراجع ذی ربط است و مدت اعتبار آن تا یک سال پس از صدور گواهی پایان تحصیلات در هر مقطع می‌باشد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - حداکثر معافیت تحصیلی برای دانش آموزان تا سن بیست سال تمام و در هر یک از مقاطع تحصیلی کاردانی دو و نیم سال، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد ناپیوسته سه سال، کارشناسی پیوسته پنج سال و کارشناسی ارشد پیوسته شش سال، دکترای پزشکی پیوسته هشت سال و دکترای تخصصی شش سال است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - در مواقع ضروری با تشخیص و اعلام کمیسیون موارد خاص دانشگاههای مربوط حداکثر یک سال به مدت فوق اضافه می‌شود.

ماده ۳۴ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - دانش آموزان و دانشجویان و طلاب علوم دینی مشمول، در صورت ترك تحصیل، اخراج، انصراف یا فراغت از تحصیل، باید برای خدمت دوره ضرورت خود را معرفی نمایند. مقامات مسؤول مکلفند صورت اسامی این قبیل مشمولین را با ذکر مشخصات کامل و نشانی و رشته تحصیلی به طور انفرادی، بدون تأخیر به سازمان محل ارسال دارند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مهلت معرفی مشمولین مذکور حداکثر یک سال پس از تاریخ انصراف، ترك تحصیل و اخراج و فراغت از تحصیل است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولینی که با داشتن معافیت تحصیلی در خارج از کشور تحصیل می‌کنند، پس از ترك تحصیل یا اخراج یا انصراف یا فراغت از تحصیل، موظفند برای رسیدگی به وضع مشمولیت خود حداکثر ظرف یک سال خود را به نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور معرفی نمایند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). متخلفین از اجراء این ماده برای بار اول به توبیخ کتبی و درج در پرونده و برای بار دوم علاوه بر توبیخ کتبی به یک ماه انفصال از خدمت و برای بار سوم به دو ماه انفصال از خدمت محکوم می‌شوند.

ماده ۳۵ (اصلاحی ۱۳۹۶/۰۵/۱۷). -مشمولین دیپلم که حداکثر یک سال پس از فراغت از تحصیل در یکی از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی داخل کشور که مورد تأیید وزارتخانه های علوم و بهداشت می‌باشند پذیرفته شوند تا زمانیکه وفق تبصره (۱) ماده (۳۳) به تحصیل اشتغال دارند، می‌توانند مشروط به اینکه دارای غیبت غیرموجه نباشند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند. این معافیت برای هر مقطع فقط یک بار داده می‌شود.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). معافیت تحصیلی دانشجویان انصرافی در طول مدت تحصیل فقط یک بار قابل تمدید است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). ترخیص کارکنان وظیفه بدون غیبت اولیه در حین خدمت جهت ادامه تحصیل در مقاطع کارشناسی و بالاتر به جز در زمانهای اضطراری و جنگ بلامانع است.

ماده ۳۶ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). -مشمولین دارای مدرک کارشناسی و بالاتر و معادل آن در حوزه های علمیه علاقمند به تحصیل در خارج از کشور در صورتیکه از نظر مقررات این قانون و وزارتخانه های علوم و بهداشت، حائز شرایط ادامه تحصیل در خارج از کشور باشند و دانشگاهها و رشته های آنها مورد تأیید وزارتخانه های فوق باشد، می‌توانند با سپردن تضمین های لازم با استفاده از مقررات این قانون برای تحصیل به خارج از کشور مسافرت نمایند.

ماده ۳۷ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). -ایرانیان مقیم خارج از کشور، فرزندان مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور و همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت، یا ولایت قانونی آنها می‌باشند، چنانچه در حین تحصیل در مدارس ایرانی مستقر در خارج از کشور و یا مؤسسات آموزشی کشورهای خارج مورد تأیید آموزش و پرورش و طلاب حوزه های علمیه مورد تأیید شورای عالی حوزه های علمیه به سن مشمولیت برسند از معافیت تحصیلی بهره مند می‌گردند و ادامه تحصیل آنان تا سقف یک سال پس از فراغت از تحصیل در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی خارج از کشور که مورد تأیید وزارتخانه های علوم یا بهداشت هستند بلامانع می‌باشد.

تبصره (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). -فرزندان ایرانیان مقیم خارج از کشور و فرزندان مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت یا ولایت قانونی آنها هستند تا اخذ دیپلم از مقررات این ماده مستثنی بوده و ادامه تحصیل آنان در رشته های عالی و دانشگاهی با تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی بلامانع خواهد بود.

ماده ۳۸ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). -آئین نامه اجرایی مواد این بخش، توسط وزارت دفاع با کسب نظر از شورای عالی حوزه های علمیه، وزارتخانه های کشور، علوم، بهداشت، آموزش و پرورش و دانشگاه آزاد اسلامی و سازمان ظرف حداکثر شش ماه تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

بخش دوم -معافیت پزشکی

ماده ۳۹ - مشمولان خدمت وظیفه عمومی از نظر وضع مزاجی و استعداد جسمی و روانی به چهار دسته بشرح زیر تقسیم می‌شوند:

1- کسانی که از نظر جسمی و روانی سالم و قادر به انجام خدمت هستند.

2- کسانی که بعلت نقص عضو یا ابتلاء به بیماری از سلامتی کامل برخوردار نبوده اما قادر به انجام خدمت در امور غیررزمی می‌باشند.

3- کسانی که بعلت عدم رشد یا ابتلاء به بیماری موقتاً قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نیستند.

4- مشمولانی که بعلت نقص عضو یا ابتلاء به بیماری جسمی و یا روانی بطور دائم قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نیستند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). نحوه طبقه بندی مشمولین و طرز معاینه و ضوابط معافیت پزشکی آنها بر اساس مقاطع تحصیلی مشمولین به موجب آیین نامه معاینه و معافیت پزشکی مشمولین خدمت وظیفه عمومی است که وزارت دفاع با کسب نظر از وزارتخانه های کشور و بهداشت، ظرف حداکثر ششماه تهیه می کند که پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). نحوه آموزش و خدمت مشمولین معاف از رزم، برابر دستورالعملی است که از سوی ستاد کل تهیه و ابلاغ می گردد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). کسانی که به مواد مخدر اعتیاد دارند، مشمول بند (۳) این ماده می شوند و به هنگام معاینه، شناسایی و از سوی واحدهای وظیفه عمومی برای ترک اعتیاد به مدت حداکثر شش ماه به مراجع ذی ربط معرفی می گردند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). نیروهای مسلح مکلفند در حین خدمت، کارکنان وظیفه ای را که به مواد مخدر اعتیاد دارند، شناسایی و از سایر سربازان جدا نمایند و آنها را در واحدهای مستقل و مخصوص به کارگیری و به مراجع ذی ربط برای ترک اعتیاد در مدت یک ماه توسط پزشک معالج، معرفی کنند و در طول خدمت تحت نظر و مراقبت های لازم قرار دهند. مدت ترک اعتیاد برای یک بار جزء خدمت دوره ضرورت محاسبه می شود. این افراد پس از پایان خدمت قانونی از خدمت ترخیص می شوند لیکن در هر حال صدور کارت پایان خدمت منوط به ارائه گواهی ترک اعتیاد است.

ماده ۴۰ - به مشمولانی که به علت ابتلاء به بیماری موقتاً قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نباشند برای مدتی که شورای پزشکی تعیین می نماید و در هر حال متجاوز از یک سال نخواهد بود معافیت موقت پزشکی داده خواهد شد و در سال دوم در صورت ادامه بیماری به همان نحو اقدام و چنانچه در سال سوم نیز قادر به انجام خدمت نباشند به طور دائم از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند شد.

تبصره ۱ - مشمولان پزشک فقط در صورتی معاف دائم از خدمت دوره ضرورت شناخته می شوند که قادر به اشتغال به حرفه طبابت نباشند. آن تعداد از مشمولین خدمت دوره ضرورت پزشک که از سلامتی کامل برخوردار نیستند لیکن قادر به طبابت می باشند، به خدمت دوره ضرورت اعزام می گردند و برابر نظر شوراهای پزشکی از خدمت سنگین معاف خواهند شد.

تبصره ۲ - در زمان جنگ یا بسیج همگانی می توان افرادی را که در زمان صلح به علل پزشکی یا تکفل از خدمت دوره ضرورت معاف شده اند نیز به خدمت احضار کرد.

ماده ۴۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). کلیه مشمولین وظیفه باید قبل از اعزام به خدمت توسط یک پزشک از نیروهای مسلح معاینه شوند و در صورت نبودن پزشک از نیروهای مسلح، توسط پزشکان غیرنظامی متعهد که صلاحیت آنان به وسیله نیروی انتظامی تأیید شده باشد، معاینه گردند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). اظهار نظر در مورد معافیت پزشکی مشمولین توسط سه نفر پزشک نیروهای مسلح در هر شهرستان صورت می گیرد، رأی اکثریت این پزشکان معتبر است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). نیروهای مسلح موظفند پزشکان مورد نیاز شوراهای پزشکی را به نیروی انتظامی معرفی نمایند. در صورتیکه تأمین پزشکان مورد نیاز از نیروهای مسلح امکانپذیر نباشد، نیروی انتظامی از پزشکان غیرنظامی مورد تأیید در شورای پزشکی استفاده می نماید.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). دولت مکلف است همه ساله هزینه تجهیز و تشکیل شورای پزشکی و شورای عالی پزشکی، فوق العاده پزشکان عضو شوراهای مذکور و همچنین هزینه معاینات تخصصی مشمولینی که از پرداخت هزینه معاینات معاف می باشند و هزینه های اجرای تبصره های (۳) و (۴) ماده (۳۹) را در اعتبارات نیروی انتظامی و بیمارستان های ذی ربط پیش بینی نماید.

ماده ۴۲ - در صورتیکه مشمولان در حین خدمت دوره ضرورت مبتلا به نقص عضو یا بیماریهائی شوند که پس از اتمام مدت معالجه که کمتر از ۶ ماه نباشد و طبق نظر شورای پزشکی بیمارستانهای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی که مورد

تأیید عقیدتی - سیاسی در نیروی مربوطه هستند قادر به انجام خدمت نباشند از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

تبصره - دوران معالجه مشمولان موضوع این ماده جزو خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می‌گردد.

ماده ۴۲ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولینی که در شورای پزشکی شهرستان مربوط با معاینه بالینی معاف از خدمت تشخیص داده نشوند و به تشخیص این شورا یا رئیس واحد وظیفه عمومی مربوط یا اعتراض مشمول، نیاز به معاینه تخصصی داشته باشند، رئیس حوزه موظف است آنان را به نزدیکترین مرکز مجهز وزارت بهداشت، یا بیمارستان های نیروهای مسلح معرفی نماید تا مورد معاینه قرار گیرند و نتیجه معاینه تخصصی برای تصمیم‌گیری به شورای پزشکی همان شهرستان ارسال و در صورت اصرار بر اعتراض مشمولین با تأمین هزینه‌ها از سوی مشمول نتایج جهت تصمیم‌گیری به شورای عالی پزشکی متشکل از پزشکان متخصص استان ارسال گردد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولینی که متقاضی معاینه تخصصی باشند، قبلاً باید هزینه‌ها پیش‌بینی شده را به حساب دولت پرداخت نمایند. پس از معاینه طبق این قانون با مشمولان رفتار می‌شود. مشمولینی که به تشخیص شورای پزشکی نیاز به معاینه تخصصی دارند، همچنین مشمولین مددجوی تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و افرادی که به تأیید کمیته امداد امام خمینی (ره) محل فاقد تمکن مالی هستند از پرداخت وجه مزبور معاف می‌باشند.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مراکز مجهز وزارت بهداشت یا بیمارستانهای نیروهای مسلح موظفند به وضعیت مشمولین معرفی شده واحد مربوطه خارج از نوبت رسیدگی نمایند و آنان را حداکثر ظرف یک ماه مورد معاینه تخصصی قرار دهند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - چنانچه مشمولینی که برای معاینات تخصصی به مراکز مجهز وزارت بهداشت یا بیمارستانهای نیروهای مسلح معرفی می‌شوند، ظرف یکماه به این مراکز مراجعه نکنند، پس از تعیین تکلیف به خدمت اعزام می‌شوند.

ماده ۴۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - چنانچه رئیس سازمان یا نماینده او اطمینان حاصل نماید که رأی شورای پزشکی مطابق مقررات صادر نشده است، پرونده را برای بررسی به شورای عالی پزشکی که از سه پزشک متخصص نیروهای مسلح تشکیل می‌گردد ارجاع می‌دهد. نظر این شورا قطعی و لازم الاجرا است.

بخش سوم - معافیت کفالت

ماده ۴۴ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولین زیر حسب مورد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند:

1 (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - یگانه فرزند ذکور مراقب یا نگهدارنده پدر نیازمند مراقبت که قادر به اداره امور خود نباشد.

2 (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - یگانه مراقب یا نگهدارنده مادر فاقد شوهر

3 (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - تنها برادر تنی سرپرست خواهر فاقد پدر، همسر و فرزند ذکور غیرمحبور

4 (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - تنها برادر سرپرست برادر کبیر نیازمند مراقب و فاقد پدر و همسر و فرزند ذکور غیرمحبور و فاقد شغل

5 (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - یگانه سرپرست برادر کمتر از هجده سال تمام

6 (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - یگانه نوه ذکور مراقب یا نگهدارنده جد فاقد فرزند یا جد فاقد شوهر و فرزند

7 (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولی که همسرش فوت نموده و از او دارای فرزند صغیر بوده مادامی که ازدواج مجدد نکرده است و یا همسری دارد که بعد از ازدواج معلول شده و نیازمند مراقبت باشد.

(8 الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- از چند برادر واجد شرایط اعزام به خدمت در صورت اعزام یکی از برادران به خدمت، یکی از برادران می‌تواند تا اتمام خدمت او از تعویق اعزام استفاده نماید.

(9 الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- (در مورد معافیت از انجام خدمت ضرورت یک نفر از فرزندان خانواده ای که دو برادر آنان خدمت سربازی را انجام داده اند، ستاد کل نیروهای مسلح تصمیم گیری می‌کند.

(10 الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- یکی از فرزندان پسر سربازی که در حین خدمت سربازی فوت کند و یا یکی از فرزندان ذکور خانواده ای که یک فرزند آن خانواده در حین انجام خدمت سربازی فوت نموده باشد.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- منظور از یگانه مراقب، تنها فرزند ذکور یا برادر یا نوه بیش از هجده سال تمام است که مراقبت هر یک از بستگان مذکور در این ماده را به علت نقص عضو، بیماری، کبر سن، صغر سن، یا اناث بودن بر عهده دارد، نیازمندی اشخاص مذکور به مراقبت با توجه به نقص عضو، بیماری و یا محجور بودن آنان به تشخیص شورای پزشکی است.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مشمولین موضوع بند (۲) این ماده تا سی ماه متوالی می‌توانند از معافیت کفالت موقت استفاده نمایند و در پایان مدت فوق در صورت دارا بودن شرایط کفالت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌گردند.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- وجود برادری که از معافیت تحصیلی برخوردار است مانع از معافیت کفالت موقت مشمولی که سرپرستی خانواده را بر عهده دارد، نیست. این معافیت فقط در طول مدت معافیت تحصیلی برادر مشمول که خارج از شهرستان محل سکونت به تحصیل اشتغال دارد معتبر است و مشمول پس از آن با رعایت سایر مقررات این قانون به خدمت دوره ضرورت اعزام می‌شود.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- در صورتیکه برادر یا برادران یا پدر مشمول به دلیل بیماری یا معلولیت زمین گیر بوده و بنا به تشخیص شورای پزشکی فاقد صلاحیت و یا ناتوان برای سرپرستی باشند و مشمول نیز عملاً مراقبت یا سرپرستی را بر عهده داشته باشد، می‌تواند از معافیت کفالت برخوردار گردد.

ماده ۴۴ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- نحوه معافیت از خدمت فرزندان ذکور مددجویان به شرح زیر است:
1- یکی از فرزندان ذکور مادران فاقد شوهر تحت پوشش کمیته امداد حضرت امام(ره) و سازمان بهزیستی از انجام خدمت دوره ضرورت معاف است.

2- مشمولانی که حداقل یک فرزند معلول داشته باشند از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند. ۳ - تنها پسر خانواده‌هایی که دارای سه فرزند اناث یا بیشتر باشند از انجام خدمت دوره ضرورت معافند.

4- مشمولانی که با معلولان اناث دارای معلولیت جسمی - حرکتی ازدواج کنند به صورت موقت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند و پس از گذشت پنجسال از استمرار ازدواج آنها معافیت موقت به معافیت دائم تبدیل می‌شود.

ماده ۴۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مشمولانی که پدر یا مادر یا فرزند یا برادر یا خواهر آنان در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن شهید یا جانباز یا اسیر یا جاویدالآثر شده یا بشوند و مراتب مورد تأیید نهادهای ذی ربط باشد به شرح ذیل از انجام خدمت سربازی معاف می‌شوند:

(1 اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- کلیه فرزندان ذکور شهدا و جاویدالآثران (مفقودین) از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند.

(2 اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- به ازاء هر شهید یا آزاده یا حداقل بیست و چهار ماه سابقه اسارت یا جانباز با حداقل (۲۵٪) جانبازی یا جاویدالآثر (مفقود) فاقد فرزند ذکور یک نفر از برادران آنها از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند.

(3 اصلاحی ۱۳۹۵/۱۱/۱۰)- (در صورت تأیید فرماندهی کل قوا بیست و چهار ماه آزادی به دوازده ماه آزادی، بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی به ده درصد (۱۰٪) جانبازی، سی ماه سابقه حضور در جبهه به دوازده ماه سابقه حضور در جبهه

تبصره (الحاقی ۱۰/۱۱/۱۳۹۵) - فرزند شهید مشابه جانباز پنجاه درصد (۵۰٪) محسوب می‌شود.

4 الحاقی ۸/۲۲/۱۳۹۰ - کلیه مشمولین جانباز دارای حداقل ده درصد (۱۰٪) جانبازی از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند.

5 الحاقی ۸/۲۲/۱۳۹۰ - یک فرزند خوانده قانونی ذکور جانبازی که برابر گواهی بنیاد شهید و امور ایثارگران صاحب فرزند نمی‌شود از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شود.

6 الحاقی ۸/۲۲/۱۳۹۰ - مشمولانی که با جانبازان اناث دارای درصد جانبازی بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر ازدواج کنند به صورت موقت از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌شوند و پس از گذشت پنج سال از معافیت موقت آنان در صورت استمرار ازدواج معافیت موقت به معافیت دائم تبدیل می‌گردد.

7- در صورت اذن فرماندهی کل قوا (الحاقی ۱۴/۱۲/۱۳۹۵):

- فرزندان رزمندگان با سابقه حضور در جبهه به ازای هر ماه حضور یک ماه کسر خدمت از نظام وظیفه

- فرزندان آزادگان به ازای هر ماه اسارت یک ماه کسر خدمت از نظام وظیفه

- فرزندان جانبازان به ازای هر درصد جانبازی یک ماه کسر خدمت از نظام وظیفه

تبصره (الحاقی ۱۴/۱۲/۱۳۹۵) - بهره مندی فرزندان جانبازان بر اساس درصد جانبازی صادره از کمیسیون عالی پزشکی نیروهای مسلح یا بنیاد اقدام می‌گردد و در خصوص آموزش خدمت نظام وظیفه بر اساس مقررات ستاد کل نیروهای مسلح عمل می‌گردد.

تبصره - شرایط اسیر و مفقودالاثر و معلول شناخته شدن و خانواده آنان در آییننامه اجرائی این قانون پیش بینی خواهد شد.

ماده ۴۶ - مشمولانی که ادعای کفالت می‌کنند می‌توانند مدارک لازم را پیش از اعزام به حوزه وظیفه عمومی محل سکونت خود تسلیم کنند.

تحقیقات لازم نسبت به ادعای کفالت این قبیل مشمولان و همچنین تصدیق صحت مندرجات استشهاد و مدارک آنها با شهربانی و یا ژاندارمری خواهد بود.

تبصره - در هر سال که مشمولان سالم و بلامانع، نیاز نیروهای مسلح جمهوری اسلامی را تأمین نموده باشند به مشمولان بند ۲ ماده ۳۹ و مشمولانی که دارای معافیت موقت و معتبر به مدت ۲ سال باشند معافیت دائم در زمان صلح داده خواهد شد.

فصل پنجم: آموزش نظامی مشمولان و درجات و حقوق و مزایای آنان

ماده ۴۷ (اصلاحی ۸/۲۲/۱۳۹۰) - کلیه مشمولینی که برای انجام خدمت وظیفه عمومی اعزام می‌شوند، همچنین کسانی که از انجام خدمت معاف می‌گردند، باید آموزشهای نظامی و انتظامی اعم از عمومی و تخصصی را مطابق دستورالعملی که توسط ستاد کل با همکاری سازمانهای نیروهای مسلح تهیه می‌شود و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد، طی نمایند.

تبصره ۱ (اصلاحی ۸/۲۲/۱۳۹۰) - آموزش مشمولین معاف از خدمت برابر آیین نامه‌ای است که از سوی ستاد کل تهیه می‌شود و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

تبصره ۲ (اصلاحی ۸/۲۲/۱۳۹۰) - در زمان صلح آموزشهای فوق باید به نحوی طراحی گردد که به عنوان واحد درسی یا پودمان قابل محاسبه باشد.

تبصره ۳ (اصلاحی ۸/۲۲/۱۳۹۰) - نیروهای مسلح باید در حین خدمت در زمان صلح زمینه استمرار آموزشهای فوق را برای سربازان فراهم نمایند.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). آیین نامه اجرائی تبصره های (۲) و (۳) این ماده توسط وزارت دفاع با همکاری وزارتخانه های آموزش و پرورش، علوم، بهداشت، کشور و دانشگاه آزاد اسلامی تهیه می شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می رسد.

تبصره ۵ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). از همه کارکنان وظیفه در طول مدت دوره آموزش آزمونهای ارزیابی شخصیت و رفتار گرفته می شود و متناسب با نتایج حاصله تقسیم و پرونده افراد نیازمند به خدمات مشاوره ای به مراکز ذیربط در نیروهای مسلح برای راهنمایی و حمایت ارسال می گردد. نحوه اجراء برابر دستورالعملی است که توسط ستاد کل تهیه و ابلاغ می گردد.

ماده ۴۸ (جایگزین ۲۲/۰۸/۱۳۹۰). کارکنان وظیفه بر اساس مدرک تحصیلی و وجود محل سازمانی پس از طی دوره آموزشی لازم به یکی از درجات زیر نائل می گردند:

- ۱- کارکنان وظیفه فاقد مدرک پایان دوره متوسطه به یکی از درجات سربازی تا سرجوخگی
- ۲- کارکنان وظیفه دارای مدرک پایان دوره متوسطه به یکی از درجات گروهبانی یا رزم آوری
- ۳- کارکنان وظیفه دارای مدرک کاردانی به یکی از درجات استواری یا رزم داری یا ستوان سومی
- ۴- کارکنان وظیفه دارای مدرک کارشناسی به درجه ستوان دومی
- ۵- کارکنان وظیفه دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر به درجه ستوان یکمی

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). نیل به درجات گروهبان سومی و بالاتر مستلزم طی دوره آموزش تخصصی مورد نیاز و دارا بودن صلاحیتهای لازم است.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). کارکنان وظیفه در صورت نداشتن صلاحیت های لازم جهت نیل به درجات مصرحه فوق بر اساس دستورالعملی که از سوی ستاد کل تهیه و ابلاغ می گردد، به درجات مناسب پایین تر تا درجه سربازی نائل می شوند.

ماده ۴۸ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). اعطاء درجه نظامی به آندسته از کارکنان وظیفه که برابر با مقررات این قانون واجد شرایط نیل به درجات گروهبان سومی و بالاتر می باشند در هر سازمان با تصویب مقاماتی است که اختیار تصویب همان درجات را در مورد کارکنان پایور دارند.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). اعطاء درجه تشویقی و یا تنزیل درجه کارکنان وظیفه بر اساس ضوابطی که برای تشویق و یا تنبیه کارکنان در آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح پیش بینی گردیده است، می باشد.

ماده ۴۹ (جایگزین ۲۲/۰۸/۱۳۹۰). حقوق سربازان وظیفه حداقل شصت درصد (۶۰٪) و حداکثر نود درصد (۹۰٪) حداقل حقوق کارکنان نیروهای مسلح مبتنی بر قانون مدیریت خدمات کشوری است که با توجه به تحصیلات و درجات آنان توسط ستاد کل تهیه می شود و به تصویب فرماندهی کل می رسد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). به کارکنان وظیفه متأهل یا سرپرست خانواده معادل صددرصد (۱۰۰٪) حق عائله مندی کارکنان پایور نیروهای مسلح پرداخت می گردد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). حقوق کارکنان وظیفه در دوران آموزش و قبل از دریافت درجه یا سردوشی به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) حقوق اولین ماه دوران خدمت آنان است.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). به کارکنان وظیفه در خاتمه خدمت دوره ضرورت معادل یکماه حقوق به عنوان پاداش پرداخت می گردد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). حق بازنشستگی و حقوق اولین ماه خدمت از حقوق ماهانه کارکنان وظیفه کسر نمی گردد.

ماده ۴۹ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). نیروهای مسلح و سازمانهای وابسته و سایر دستگاهها که کارکنان وظیفه را در اختیار دارند مکلفند با توجه به اعتبارات مصوب، امکانات زیست، پوشاک، خوراک، بهداشت و درمان متناسب آنان در محل خدمت را فراهم نمایند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). دولت موظف است اعتبارات مورد نیاز برای زیست، پوشاک، خوراک، بهداشت و درمان سربازان وظیفه را به شرح ذیل در اختیار نیروهای مسلح و سایر دستگاههای به کار گیرنده کارکنان وظیفه قرار دهد:

- 1- خوراک کارکنان وظیفه به میزان دو برابر خوراک کارکنان دولت
- 2- پوشاک و زیست سربازان وظیفه به میزان سه هزار برابر ضریب ریالی
- 3- هزینه های بهداشت و درمان برابر سرانه مصوب دولتی

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). وسیله ایاب و ذهاب و پذیرایی یا هزینه آن در هنگام اعزام مشمولان به مراکز آموزشی کارکنان وظیفه و یا اعزام به مرخصی استحقاقی که چهار نوبت در سال است، باید تأمین شود.

1- گروهان سوم ۱۱۵ واحد حقوقی.

2- گروهان دوم ۱۲۵ واحد حقوقی.

3- گروهانیکم ۱۳۵ واحد حقوقی.

ماده ۵۰ (جایگزین ۲۲/۰۸/۱۳۹۰). افسران و درجه داران وظیفه در صورت اعزام به مأموریت یا انتقال یا خدمت در مناطق محروم و بد آب و هوا و مناطق عملیاتی مشمول مقررات فوق العاده و مزایای مربوط به افسران و درجه داران کادر ثابت نسبت به حقوق آنان می باشند. سایر کارکنان وظیفه در موارد مذکور از دو سوم فوق العاده و مزایای درجه گروهان دومی کادر ثابت برخوردار می شود.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). به کارکنان وظیفه ای که در شهر محل سکونت خود به کارگیری می شوند، فوق العاده محرومیت از تسهیلات و بدی آب و هوا تعلق نمی گیرد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). به کارکنان وظیفه ای که بنا به تقاضای خود منتقل می شوند هزینه سفر و فوق العاده انتقال تعلق نمی گیرد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). طبقه بندی مناطق از نظر محرومیت، آب و هوا و عملیاتی طبق آیین نامه ها است که وزارت دفاع تهیه می کند و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۵۱. به پرسنل وظیفه ای که در عملیات جنگی شرکت می نمایند، فوق العاده عملیاتی بر طبق ضوابطی که توسط وزارتین دفاع و سپاه پاسداران تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می رسد پرداخت خواهد شد.

ماده ۵۲. میزان مرخصی پرسنل وظیفه در مدت خدمت و نحوه استفاده از آن طبق مقررات مرخصی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ماده ۵۳. کسانی که در حین خدمت وظیفه عمومی در هر یک از دوره های ضرورت، احتیاط و ذخیره به سبب انجام وظیفه یا شرکت در عملیات رزمی و یا قیود خدمتی شهید یا فوت یا معلول شوند از لحاظ میزان و نحوه پرداخت حقوق وظیفه و مستمری مشمول قوانین و مقررات مربوط به پرسنل کادر ثابت همدارجه می باشند و حقوق وظیفه و مستمری آنان حسب مورد از بودجه وزارتخانه ها یا سازمانهای مربوطه پرداخت می گردد.

تبصره ۱. در صورتی که مشمولین این ماده قبل از ورود به خدمت وظیفه عمومی از کارمندان دولت یا سازمانهای تابع یا وابسته به دولت بوده و آخرین حقوق دریافتی آنان از سازمان مربوطه از میزان حقوقی که برابر این قانون به آنان تعلق می گیرد، بیشتر باشد حقوق وظیفه و مستمری وراثت آنان بر اساس حقوق بیشتر پرداخت خواهد شد.

تبصره ۲ - کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون از بودجه وزارتخانه‌ها یا سازمانی حقوق وظیفه یا مستمری دریافت می‌داشته‌اند حقوق آنان کماکان از همان محل پرداخت خواهد شد.

ماده ۵۴ - پرسنل وظیفه ای که در حین خدمت وظیفه عمومی اسیر یا مفقودالاثراثر بشوند تا پایان دوره اسارت یا تعیین تکلیف، عائله تحت تکفل آنان به ترتیب زیر حقوق دریافت خواهند نمود:

الف - در دوره ضرورت از حقوق مربوطه و پس از پایان دوره ضرورت از حقوق هم طبقه دوره احتیاط.

ب - در دوره ذخیره از حقوق یکدرجه بالاتر هم طبقه احتیاط و ذخیره.

تبصره - شرایط لازم برای اسیر و مفقودالاثراثر شناخته شدن پرسنل در آئیننامه اجرائی این قانون پیش بینی خواهد شد.

ماده ۵۵ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - دولت موظف است لایحه نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی را که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند تهیه و ظرف مدت ۶ ماه جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - آیین نامه اجرائی این ماده توسط وزارت دفاع تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

فصل ششم - احضار در مراحل احتیاط و ذخیره

ماده ۵۶ - شورایعالی دفاع می‌تواند یک یا چند طبقه از افسران و درجه داران و افراد وظیفه که خدمت دوره ضرورت را انجام داده اند و در دوره های احتیاط و ذخیره خدمت وظیفه عمومی هستند برای تجدید یا تکمیل آموزش نظامی فراخوانده یا پیشنهاد بسیج همگانی به مقام رهبری بنماید. نحوه احضار و مهلت معرفی فراخواندگان همچنین کسانی که بععل ناشی از وضع جسمانی یا اجتماعی یا حساسیت مشاغل آنان ممکن است از فراخوانده شدن برای تجدید یا تکمیل آموزش نظامی معاف شوند در آئین‌نامه اجرائی این قانون که توسط وزارتین دفاع و سپاه تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می‌رسد، تعیین خواهد شد.

ماده ۵۷ - کلیه فراخواندگان برای خدمت دوره احتیاط و ذخیره و یا تجدید یا تکمیل آموزش یا بسیج همگانی حقوقی معادل حقوق ثابت افسران، درجه داران و افراد کادر ثابت همدرجه خود حسب مورد از بودجه وزارتخانه های مربوطه دریافت خواهند داشت.

تبصره ۱ - فراخواندگان موضوع این ماده در صورتی که کارمند یکی از وزارتخانه ها یا سازمانهای دولتی و یا وابسته به دولت باشند مابه التفاوت حقوق و مزایای خود را از سازمان متبوع دریافت خواهند داشت.

تبصره ۲ - میزان حقوق پرسنل احتیاط و ذخیره در زمان جنگ بنا بر پیشنهاد ستاد مشترک و تصویب شورایعالی دفاع خواهد بود.

فصل هفتم: غیبت مشمولان وظیفه عمومی و جرائم و مجازات‌ها

بخش اول - غیبت مشمولان خدمت وظیفه عمومی

ماده ۵۸ (جایگزین ۲۲/۰۸/۱۳۹۰) - مشمولین خدمت وظیفه عمومی که برای رسیدگی و یا اعزام جهت طی دوره ضرورت احضار می‌شوند چنانچه در مهلت یا موعد مقرر خود را معرفی نکنند، همچنین مشمولینی که معافیت موقت دریافت داشته اند و پس از انقضاء مدت اعتبار، ظرف یک ماه برای تجدید رسیدگی خود را معرفی نکنند، غایب شناخته می‌شوند، پس از معرفی یا دستگیری در صورتیکه طبق مقررات این قانون قادر به خدمت و بلامانع تشخیص داده شوند به خدمت اعزام می‌گردند و با آنان به ترتیب زیر رفتار می‌شود:

1 الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ - مشمولانی که مدت غیبت اولیه آنان در زمان صلح تا سه ماه و در زمان جنگ تا پانزده روز باشد، سه ماه اضافه خدمت و چنانچه مدت غیبت اولیه آنان در زمان صلح بیشتر از سه ماه و در زمان جنگ بیش از پانزده روز باشد به شش ماه اضافه خدمت تنبیه می‌گردند.

2 الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲ - مشمولینی که مدت غیبت اولیه آنان در زمان صلح از یک سال و در زمان جنگ از دو ماه تجاوز نماید، علاوه بر اعمال اضافه خدمت مذکور در بند (۱)، فراری محسوب می‌شوند و به مراجع صالح قضائی معرفی می‌گردند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولین غایبی که به خدمت اعزام می‌شوند در صورتی که در حین خدمت، حسن اخلاق و رفتار و جدیت در انجام وظیفه از خود نشان دهند، یا در عملیات جنگی ابراز شجاعت و فداکاری نمایند به طوری که مراتب مورد گواهی فرماندهان و رؤسای ذیربط باشد، برابر ضوابطی که از سوی ستاد کل ابلاغ می‌گردد با تصویب مقامات سرلشکری و یا هم‌پراز در سازمان مربوط از انجام اضافه خدمت، یا بخشی از آن معاف می‌گردند.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولینی که تا تصویب این قانون غایب شناخته شده اند چنانچه در داخل کشور ظرف حداکثر شش ماه و آنهایی که در خارج از کشور باشند، ظرف حداکثر یکسال خود را جهت انجام خدمت دوره ضرورت معرفی نمایند، مشمول تنبیهات این قانون نمی‌شوند.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - رسیدگی به وضعیت مشمولینی که دارای عذر موجه برای غیبت خویش می‌باشند برابر آیین نامه ای است که پس از تأیید فرماندهی کل ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - در مورد غیبت مشمولین دوره های احتیاط و ذخیره برابر دستورالعملی که در ستاد کل تهیه و پس از تأیید فرماندهی کل ابلاغ می‌گردد، رفتار می‌شود.

ماده ۵۸ مکرر (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - نیروی انتظامی موظف است در خصوص شناسایی، تعقیب و دستگیری مشمولان غایب و رسیدگی به وضعیت آنان اقدام نماید و کلیه نهادها و دستگاههای اجرایی مشمول ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و شرکت‌های دولتی و مؤسسات غیردولتی و خصوصی و بانکها و نیروهای مسلح باید همکاری لازم را در این مورد به عمل آورند. آیین نامه اجرایی این ماده توسط سازمان با همکاری وزارتخانه های کشور و دفاع تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

بخش دوم - جرائم و مجازاتها

ماده ۵۹ (اصلاحی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - مشمولین خدمت دوره ضرورت چنانچه در مدت آموزش اولیه و یا در حین خدمت مرتکب غیبت یا فرار گردند به نحوی که ادامه خدمت آنان مستلزم تجدید دوره آموزش باشد، ضمن رسیدگی قانونی به غیبت یا فرار آنان، مجدداً به دوره آموزش اعزام می‌شوند و پس از پایان آموزش در یگان قبلی به خدمت ادامه می‌دهند. مدت آموزش قبلی این افراد جزء خدمت آنان محسوب نمی‌گردد.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - چنانچه در مورد کارکنان وظیفه ای که به دستور مقامات قضائی بازداشت می‌شوند رأی برانست یا قرار منع پیگرد صادر شود مدت حبس، جزء خدمت وظیفه عمومی آنان محسوب می‌گردد.

ماده ۶۰ (اصلاحی ۱۳۶۸/۰۹/۰۸) - کسانی که با ارتکاب اعمالی چون جعل شناسنامه، مهر، امضاء، کارت پایان خدمت، کارت معافیت، استفاده از شناسنامه دیگران، اعمال نفوذ، شهادت کذب، گواهی خلاف واقع، مکتوم داشتن حقیقت، اخذ رشوه، یا فریب دادن مشمول موجبات معافیت خود یا دیگران را از خدمت وظیفه عمومی فراهم سازند، به اتهام آنان در دادگاه صالحه رسیدگی شده و با رعایت شرایط و امکانات خاکی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید به حبس تعزیری از یکسال تا پنج سال محکوم می‌شوند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۶۸/۰۹/۰۸) - چنانچه تقلب یا جعل و یا اخذ رشوه تأثیری در وضعیت مشمول نداشته باشد، مرتکبین با رعایت شرایط و امکانات خاکی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید به انفصال از یکسال تا ده سال از خدمات دولتی و ضبط رشوه به عنوان جریمه و شش ماه تا سه سال حبس محکوم خواهند شد.

تبصره ۲ (الحاقی ۰۸/۰۹/۱۳۶۸) - اموالیکه رشوه داده شده، بعنوان جرمه ضبط می‌گردد و هر گاه ثابت شود که راشی برای حفظ حقوق حقه خود ناچار از دادن رشوه بوده، وجه یا مالی که به رشوه داده شده به او مسترد می‌گردد.

ماده ۶۱ (جایگزین ۰۸/۰۹/۱۳۶۸) - پرسنل اداره وظیفه عمومی و نیروهای نظامی و انتظامی و نهادها و ارگانها و مؤسسات دولتی وابسته به دولت و نمایندگان شوراها و انجمن‌های اسلامی در صورت ارتکاب جرائم مذکور در ماده ۶۰ علاوه بر انفصال دائم از خدمات دولتی با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید به حبس تعزیری از ۳ سال تا ۷ سال محکوم خواهند شد.

تبصره (الحاقی ۰۸/۰۹/۱۳۶۸) - هر گاه بموجب قوانین جاری اعمال ارتكابی مذکور در دو ماده ۶۰ و ۶۱ عناوین دیگری داشته باشد، در این صورت به کیفر اشد همان عناوین محکوم می‌شوند.

ماده ۶۲ - استخدام مشمولان به طور کلی در وزارتخانه ها و مؤسسات وابسته به دولت و در کار خانه ها و کارگاهها و مؤسسات خصوصی بدون داشتن معافیت دائم ممنوع است.

تبصره - استخدام مشمولان غیر غایب در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی با رعایت مقررات این قانون از محدودیت مقرر در موارد فوق مستثنی است.

ماده ۶۳ - استخدام کننده یا استخدام کنندگان مشمولین غایب در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادها برای هر یک از افراد اول و دوم به کسر نصف حقوق از شش ماه الی یکسال و در صورت تکرار سه مورد یا بیشتر به انفصال دائم از خدمت توسط دادگاه صالحه محکوم خواهند شد.

ماده ۶۳ مکرر (الحاقی ۰۸/۰۹/۱۳۹۰) - کسانی که به نحوی مشمولین غایب را در مؤسسات دولتی و غیردولتی از قبیل کارخانه‌ها، شرکت‌ها، آموزشگاه‌ها، کارگاه‌ها، بنگاه‌ها، مغازه‌ها و تعمیرگاه‌ها، به کارگیری نمایند توسط نیروی انتظامی، وزارتخانه‌های «تعاون، کار و رفاه اجتماعی» و «صنعت، معدن و تجارت» شناسایی و به محاکم صالحه قضائی معرفی می‌شوند. مجازات اینگونه افراد برای بار اول هزینه سالانه یک سرباز و برای بار دوم و بیشتر هزینه سالانه سه سرباز است.

تبصره (الحاقی ۰۸/۰۹/۱۳۹۰) - ثبت نام در مراکز آموزشی خصوصی و آزاد برای ارائه آموزش به منزله به کارگیری محسوب می‌شود و مشمول این مجازات‌ها است.

ماده ۶۴ - اشتغال به کار مشمولان با برگ معافیت موقت یا دفترچه آماده بخدمت فقط در مدت اعتبار آنها بلامانع است.

ماده ۶۵ - کلیه افرادی که از اول مهرماه سال یکهزار و سیصد و پنجاه و نه تا پایان جنگ تحمیلی در خدمت وظیفه عمومی بوده‌اند و یا خواهند بود از لحاظ استخدام در وزارتخانه ها و مؤسسات وابسته بر سایر افرادی که در شرایط مشابه هستند حق تقدم دارند.

ماده ۶۶ (منسوخه ۰۸/۰۹/۱۳۹۰) - آیین نامه اجرایی این قانون جز در مواردی که در مواد این قانون مرجع خاصی برای آن مشخص شده است توسط وزارتخانه های کشور، دفاع و سپاه تهیه و تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

ماده ۶۷ (منسوخه ۰۸/۰۹/۱۳۹۰) - کلیه قوانین مغایر با این قانون از تاریخ تصویب این قانون ملغی است.

تبصره - قانون مربوط به معافیت یک نفر از خانواده شهداء از شمول این قانون مستثنی است.

فصل هشتم (الحاقی ۰۸/۰۹/۱۳۹۰) - استفاده دستگاه‌های غیرنظامی از خدمات کارکنان وظیفه

ماده ۶۶ (الحاقی ۰۸/۰۹/۱۳۹۰) - نیروهای مسلح موظفند در اجراء اصل یکصد و چهل و هفتم (۱۴۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تعدادی از کارکنان وظیفه خود را بنا به درخواست دولت برای امور امدادی، تولیدی، جهاد کشاورزی، آموزشی، تحقیقاتی و پژوهشی، بهداشتی و درمانی مشروط بر این که به آمادگی رزمی نیروهای مسلح آسیبی وارد نیاید در اختیار دولت قرار دهد.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- دولت می‌تواند از خدمات کارکنان وظیفه به دو صورت زیر استفاده نماید:

الف - به عنوان کارکنان وظیفه برای انجام خدمت دوره ضرورت

ب - به عنوان استخدام تعهد خدمتی

ماده ۶۷ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- کلیه کارکنان وظیفه که در اجراء ماده فوق در اختیار دستگاه‌های دولتی و نهادها قرار می‌گیرند باید قبل از به کارگیری، دوره‌های آموزش نظامی مورد نیاز را در نیروهای مسلح طی نمایند.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مدت آموزش‌های نظامی و برنامه تفصیلی آنها مطابق با اساسنامه مربوط در نیروهای مسلح است.

ماده ۶۸ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- هفتاد درصد (۷۰٪) کارکنان وظیفه اختصاص یافته به هر یک از صورتهای مذکور در تبصره ماده (۶۶) این قانون باید در مناطق محروم به کار گرفته شوند مگر نخبگان و افرادی که مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و بالاتر دارند و خدمت آنان در مناطق غیرمحروم به تشخیص بالاترین مقام سازمان ذیربط ضروری باشد.

ماده ۶۹ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- تعیین هر یک از دستگاهها برای استفاده از خدمت مشمولین اعم از مشمولین بندهای (الف) و (ب) تبصره ماده (۶۶) و همچنین تعداد نیازمندی آنها بر اساس درخواست دستگاه دولتی و تأیید دولت، پس از بررسی ستاد کل به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

ماده ۷۰ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مشمولین موضوع بند (الف) تبصره ماده (۶۶) پس از طی آموزش نظامی برابر مقررات این قانون به درجات نظامی نائل و برای انجام خدمت دوره ضرورت مأمور می‌گردند و پس از پایان خدمت نیز از کارت پایان خدمت دوره ضرورت که توسط سازمان صادر می‌گردد برخوردار می‌شوند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- استفاده از لباس نظامی و علائم آن توسط کارکنان وظیفه مأمور به مراکز دولتی ممنوع است و در صورت درخواست بالاترین مقام سازمان بکار گیرنده و موافقت ستاد کل لباس متحدالشکل با علائم مشخص برای این کارکنان طراحی می‌شود.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- حقوق و مزایا، خوراک، پوشاک، خوابگاه، بهداشت، درمان و سایر حقوقی که کارکنان وظیفه نیروهای مسلح از آن برخوردار می‌گردند، از محل بودجه دستگاه بکار گیرنده تأمین می‌شود. میزان هزینه مربوط به هر یک از آنها برابر با مقررات جاری در نیروهای مسلح است که همه ساله از سوی ستاد کل ابلاغ می‌گردد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مواد (۶)، (۸) و (۹) قانون نیز مشمول مقررات این فصل می‌گردد.

ماده ۷۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- سازمان به کارکنان وظیفه موضوع بند (ب) تبصره ماده (۶۶) در قبال تعهد خدمتی که به دستگاههای به کار گیرنده می‌سپارند پس از انجام کامل تعهد، کارت پایان خدمت می‌دهد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مدت تعهد خدمت اینگونه مشمولین حداقل چهل و هشت ماه است. این مدت شامل دوره تحصیل و آموزش سازمان‌های بکار گیرنده آنان نمی‌گردد، ولی مدت آموزش نظامی جزء مدت تعهد آنان محسوب می‌شود.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- حقوق و مزایای مشمولین مذکور توسط دستگاههای بکار گیرنده و براساس مقررات استخدامی آنها پرداخت می‌شود.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- تعهد کلیه مشمولینی که تا تاریخ تصویب این قانون در اختیار سازمانهای خارج از نیروهای مسلح قرار گرفته اند، مطابق مقررات قبلی است و از تاریخ ابلاغ این قانون نیز سازمانهای مذکور تنها در چهارچوب مقررات پیش بینی شده در این فصل مجاز به استفاده از خدمت مشمولین می‌باشند.

ماده ۷۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- آن دسته از متعهدین موضوع بند (ب) تبصره ماده (۶۶) که قبل از اتمام مدت تعهد به هر علت از خدمت برکنار می‌شوند جهت تعیین وضعیت خدمت به سازمان معرفی می‌گردند.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). چنانچه علت برکناری، بیماری یا عدم صلاحیت ناشی از اعمال غیرارادی آنان به تشخیص سازمان بکار گیرنده باشد، مدت خدمت انجام شده به تناسب جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می‌گردد.

ماده ۷۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). کلیه دستگاههای بکارگیرنده کارکنان وظیفه موظفند موارد غیبت یا فرار مشمولین موضوع بند (الف) تبصره ماده (۶۶) را به یگان مأمورکننده و ترک خدمت (فرار) مشمولین موضوع بند(ب) ماده مذکور را به سازمان منعکس نمایند.

ماده ۷۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). دولت موظف است هزینه آموزش مشمولین وظیفه مأمور را به تعداد سهمیه اختصاص یافته به طور سالانه بر اساس سرانه آموزشی به میزان چهار هزار برابر ضریب ریالی محاسبه و در اختیار ستاد کل قرار دهد تا ستاد کل به میزان سهمیه و آگذاری به سازمان های آموزش دهنده پرداخت نماید.

ماده ۷۵ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). در زمان جنگ و یا بسیج همگانی، با تصویب فرماندهی کل کلیه کارکنان وظیفه مأمور به خارج از نیروهای مسلح و یا بخشی از آنان برابر زمانبندی ستاد کل برای انجام خدمت دوره ضرورت در نیروهای مسلح فراخوانده می‌شوند که در این صورت خدمت باقیمانده خود را در نیروهای مسلح انجام می‌دهند.

ماده ۷۶ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). آیین نامه اجرایی این فصل توسط ستاد کل با همکاری دولت و سایر نهادهای ذی ربط تهیه می‌شود و به تصویب فرماندهی کل می‌رسد.

ماده ۷۷ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). نیروهای مسلح مکلفند کارکنان وظیفه را طوری تقسیم کنند که در خاتمه دوره آموزش و ابتداء بکار گیری حتی الامکان متناسب با تحصیلات و قابلیتها بکارگیری شوند و برنامه ریزی برای تربیت دینی و اخلاقی آنان صورت گیرد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). کارکنان وظیفه در طول مدت دوره آموزش نظامی و تخصصی، مورد ارزیابی قرار می‌گیرند و مبتنی بر مدرک و رشته تحصیلی، آموزش، مهارت و تواناییها، برای هر فرد، دو رشته اصلی و فرعی تعیین می‌گردد و فرد باید در رشته اصلی یا فرعی خود بکار گیری شود.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). دستورالعمل اجرایی این ماده توسط ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد.

فصل نهم (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). سایر مقررات

ماده ۷۸ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). به منظور ارتقاء منزلت و بهینه سازی اوقات فراغت کارکنان وظیفه باید زمینه‌های استمرار آموزشهای نظامی، عقیدتی، سیاسی، ورزشی، خدماتی، فنی و حرفه ای و سوادآموزی در ضمن خدمت فراهم گردد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). دولت مکلف است امکانات، تجهیزات و اعتبارات مورد نیاز اجرای آموزشهای مذکور را تأمین نماید.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). آیین نامه اجرایی این ماده ظرف سه ماه توسط وزارت دفاع با همکاری دستگاههای ذی ربط تهیه می‌شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۷۹ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). در مراکز و پادگانهای آموزشی و یگانها دفتر مشاوره و راهنمایی برای کمک به سربازان و ارتباط با خانواده آنان در موارد لازم تشکیل می‌گردد. این دفاتر موظف اند به محض ورود سرباز به پادگان و یگان محل خدمت بر اساس فرمهای از پیش طراحی شده محل آموزش و محل خدمت فرد و نحوه ارتباط خانواده با مشمول یگان را به خانواده اطلاع دهد و نظرات خانواده را در مورد استعدادها، تواناییها و ویژگیهای خاص فرد جویا شود.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). در طول مدت خدمت، این دفتر باید بر اساس شناسایی فرد کمکهای لازم به او را به عمل آورد و با خانواده مشمول حتی در مورد زمان ورود و خروج فرد در یگان تماس داشته باشد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲). دستورالعمل اجرایی این ماده توسط ستاد کل تهیه و ابلاغ می‌گردد.

ماده ۸۰ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- کلیه وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکت های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و سایر شرکت هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و سهام آنها منفرداً یا مشترکاً به وزارتخانه ها، مؤسسات دولتی و شرکت های دولتی، به استثناء بانکها و مؤسسات اعتباری و شرکت های بیمه قانونی، تعلق داشته باشند و همچنین شرکتها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها، مستلزم ذکر یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت های تابعه وابسته به وزارت نفت و شرکت های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت های تابعه، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت های تابعه موظفند با همکاری شهرداری ها خدمات و تسهیلات لازم نظیر استفاده از ورزشگاهها، قطارها، اتوبوسها، گردشگاهها، سینماها و موزه ها را برای کارکنان وظیفه در حین خدمت فراهم نمایند.

تبصره (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- آیین نامه اجرائی این ماده توسط وزارت دفاع با همکاری وزارت کشور و رئیس شورای عالی استانها و دستگاه های ذی ربط تهیه می شود و پس از تأیید ستادکل به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۸۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- کلیه کارکنان وظیفه و عائله تحت تکفل آنها مطابق آیین نامه های که از سوی وزارت دفاع با همکاری وزارتخانه های کشور و تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه می شود و پس از تأیید ستاد کل به تصویب هیأت وزیران می رسد تحت پوشش بیمه خدمات درمانی نیروهای مسلح قرار می گیرند.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- این بیمه به مدت حداکثر یکسال پس از پایان خدمت دوره ضرورت تا زمانی که سربازان فوق اشتغال بکار پیدا نکرده اند، استمرار می یابد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- دولت موظف است خانواده هایی را که با اعزام مشمول به خدمت سربازی از نظر تأمین معیشت زندگی با مشکل مواجه می شوند و قادر به تمثیت امور خود نباشند بر اساس مفاد قانون نحوه کمک به خانواده های مشمولینی که قدرت اداره معاش خود را از دست می دهند مصوب ۱۳۶۶/۶/۳ تا پایان خدمت تحت پوشش قرار دهد.

ماده ۸۲ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- مقررات این قانون نافذ اختیارات فرماندهی کل نیست.

ماده ۸۳ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- کلیه کارکنان وظیفه در طول خدمت سربازی تحت پوشش بیمه عمر و حوادث موضوع قانون بیمه عمر و حوادث پرسنل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و سازمانهای تابعه و وابسته به آنها مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۰ قرار می گیرند.

ماده ۸۴ (الحاقی ۱۳۹۰/۰۸/۲۲)- صد درصد (۱۰۰٪) درآمدهای حاصله از ارائه خدمات به مشمولان در اخذ معافیت ها و همچنین جرمه ها به توسعه و تقویت و تجهیز رده های وظیفه عمومی و بهبود سطح خدمات سازمان وظیفه عمومی به مشمولان، پس از واریز به خزانه طبق قانون بودجه سالانه در اختیار نیروی انتظامی قرار می گیرد.

قانون فوق مشتمل بر شصت و هفت ماده و پنجاه و هفت تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و نهم مهرماه یک هزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۳/۸/۸ به تأیید شورای محترم نگهبان رسیده است.

رئیس مجلس شورای اسلامی - اکبر هاشمی

ماده الحاقی (منسوخه ۱۳۹۰/۰۸/۲۲) - از تاریخ ۱۳/۸/۱۳۶۳ (تاریخ ابلاغ قانون خدمت وظیفه عمومی) مشمولان مذکور در قانون تربیت تکنیسین بهداشت و مبارزه با بیماریها مصوب ۵۱۸/۱۳۶۲ و مشمولان قانون تربیت بهداشتکاران دهان و دندان مصوب ۲۳/۱/۱۳۶۰ پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و در صورت عدم نیاز نیروهای مسلح به تخصص مربوطه آنان چنانچه تعهد پنج سال خدمت خود را در روستاها و مناطق عشایری انجام داده یا بدهند از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

ماده ۱ (الحاقی ۱۳۶۵/۰۱/۲۶) - سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی جمهوری اسلامی موظفند مشمولان غایب را پس از گذشت سه ماه از تصویب این قانون شناسائی و دستگیر نموده و به حوزه وظیفه عمومی محل دستگیری تحویل دهند. چنانچه اینگونه مشمولان در موعد مقرر حاضر به انجام خدمت نگردیده مجدداً دستگیر و به مراجع قضایی محل تحویل خواهند شد.

تبصره (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - نیروهای مذکور در این ماده موظفند سربازان فراری را دستگیر و به مراجع صالحه تحویل دهند.

ماده ۲ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - مجازات مشمولین غایب زمان جنگ که بار دوم دستگیر شوند، علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۵۸ خدمت وظیفه عمومی یک تا سه سال حبس تعلیقی خواهد بود و در هر حال موظف به انجام خدمت وظیفه عمومی می‌باشند.

ماده ۳ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - مدت خدمت دوره ضرورت مشمولین غائب زمان جنگ که خود را پس از سه ماه از تاریخ تصویب این نامه معرفی نمایند، سه ماه غائبی که دستگیر شوند، شش ماه بیش از سایر مشمولین خواهد بود. بدیهی است مشمولین غائبی که تا سه ماه بعد از تاریخ تصویب این قانون خود را معرفی نمایند، خدمت اضافی نخواهند داشت.

تبصره (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - تا زمان تصویب این قانون افرادی که در دوران غیبت از طریق بسیج مدتی را در جبهه گذرانده اند، این مدت از اضافه خدمت آنان کسر خواهد شد.

ماده ۴ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - کسانی که بنحوی مشمولین غایب زمان جنگ را در مؤسسات غیردولتی از قبیل کارخانه، کارگاه، و بنگاه، مغازه بکار گیرند، توسط نیروهای مذکور در ماده ۱ این قانون شناسائی و به محاکم صالح قضایی معرفی خواهد شد. مجازات اینگونه افراد یک تا سه سال حبس خواهد بود.

تبصره (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - به پرونده های مواد ۲ و ۴ این قانون خارج از نوبت در مراجع قضائی رسیدگی خواهد شد.

ماده ۵ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - سازمانهای نظامی و انتظامی موظفند ترتیبی اتخاذ نمایند که کلیه افراد وظیفه در زمان جنگ یا بسیج همگانی حداقل یکسال از خدمت دوره ضرورت را در مناطق عملیاتی انجام دهند. مگر در مواردی که به تشخیص شورای عالی دفاع وجود افرادی در غیرمناطق عملیاتی ضروری باشد.

ماده ۶ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - آئیننامه اجرایی این قانون ظرف مدت یکماه برابر ماده ۶۶ قانون وظیفه عمومی تهیه و بمورد اجراء گذارده خواهد شد.

ماده واحده (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - بسیجیان، جهادگران و سایر افراد که در اسارت و یا گروگان دشمن باشند و یا به اسارت و گروگان گرفته شوند، با تأیید حفاظت اطلاعات سپاه و ارتش حسب مورد مدت اسارت و یا گروگان بودن آنان در حکم خدمت وظیفه عمومی (اعم از ضرورت، احتیاط و ذخیره) محسوب می‌گردد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - برای افراد مذکور در ماده واحده که مدت اسارت و یا گروگان آنان دو سال باشد، کارت معافیت دائم از انجام دوره ضرورت صادر و اگر بیش از دو سال در اسارت یا گروگان باشند، این مدت از دوره های احتیاط و ذخیره خدمت وظیفه عمومی آنان کسر خواهد شد.

تبصره ۲ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - افراد موضوع ماده واحده که مدت اسارت و یا گروگان بودن آنان کمتر از دو سال بوده و فاقد شرایط معافیت باشند، مابقی خدمت خود را در صورتیکه کمتر از یکسال باشد در نزدیکترین واحد نظامی انتظامی محل سکونت می‌گذرانند و در غیر این صورت نسبت به مابقی خدمت همانند سایر مشمولین با آنان رفتار خواهد شد.

تبصره ۳ (الحاقی ۱/۲۶/۱۳۶۵) - آئیننامه اجرایی این قانون توسط وزارتخانه های دفاع، سپاه و کشور ظرف سه ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.